

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ขายลอตเตอรี่

ในตำบลผาบิ้ง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

Factors related to quality of life of lottery

vendors living in Phabing Subdistrict Wangsaphung District

Loei Province

บทความวิจัย

วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ

Journal of Nursing Science & Health

ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม) 2559

Volume 39 No.1 (January-March) 2016

ชลิดา เดชมารุง* สันวิ ปิยะบัณฑิตกุล ปส.ด.**

Chalida Detbumrung* Lukawee Piyabanditkul Ph.D.**

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (correlation study) นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ขายลอตเตอรี่ในตำบลผาบิ้ง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 194 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าทดสอบไคว์สแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ขายลอตเตอรี่ร้อยละ 86.6 มีคุณภาพชีวิตในระดับมาก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ขายลอตเตอรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านครอบครัว และด้านเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต ผู้ขายลอตเตอรี่ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต

Abstract:

This correlation study aimed to study the level of quality of life and factors related to quality of life in lottery vendors living at Phabing subdistrict Wangsaphung district, Loei province. Data were collected by using questionnaire from 194 lottery vendors. Data analysis was performed using descriptive statistics, Chi-square test and Pearson's correlation coefficient. The results revealed that 86.6% of the sample had good quality of life and factors significantly related to quality of life included health behavior, mind, family, and economics.

keywords: quality of life, lottery vendors, factors related to Quality of life

บทนำ

เป้าหมายสูงสุดในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่เพียบพร้อมและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข¹ ซึ่งคุณภาพชีวิตในความหมายของแต่ละบุคคลนั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับ

ความพึงพอใจและความสุขของบุคคลต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่² ประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต การปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ค่านิยม บริบทชุมชนวัฒนธรรม และประเพณีที่ติดตัวมาของแต่ละคน³⁻⁴

ปัญหาจากการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก ส่งผลให้

* Student of Master of Nursing Science Program in Community Nursing, FON KKU

* Assistant Professor, Faculty of Nursing, Khon Kaen University

ประชาชนวัยหนุ่มสาวละทิ้งภูมิลำเนาเดิม เข้าสู่เมืองใหญ่เพื่อหารายได้ โดยมุ่งหวังเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม ทำให้สังคมในชนบทอ่อนแอ ความรักความเมตตา ความเอื้ออาทรที่มีต่อกันลดลง⁵ เช่นเดียวกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในตำบลผาบัง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนต้องหันไปประกอบอาชีพขายลอตเตอรี่เป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวจากการสำรวจจำนวนผู้ขายลอตเตอรี่ในตำบลผาบัง พบ 315 ราย หรือร้อยละ 6.63 ของประชากรทั้งหมด และ 265 ครอบครัว⁶ หรือร้อยละ 23.24 ของจำนวนครอบครัวทั้งหมด ซึ่งสาเหตุที่ประชาชนกลุ่มนี้ต้องประกอบอาชีพขายลอตเตอรี่มาจากด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก กล่าวคือ มีฐานะยากจน รายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย และมีหนี้สินจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า อาชีพขายลอตเตอรี่ทำให้ฐานะทางการเงินของครอบครัวดีขึ้น มีกำลังซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น เช่น เครื่องซักผ้า โทรศัพท์มือถือ รถจักรยานยนต์ และที่สำคัญคือ มีทุนทรัพย์ที่สามารถส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาสูงได้ อย่างไรก็ตามการประกอบอาชีพนี้ทำให้วิถีชีวิตของผู้ที่มีอาชีพขายลอตเตอรี่ต้องเปลี่ยนไป จากเดิมที่ได้อยู่บ้านกับครอบครัว ต้องเดินทางไปยังจังหวัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เช่น กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น และนครราชสีมา เดือนละ 2 ครั้ง ๆ ละ 7-8 วัน โดยเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทาง หรือเหมารถยนต์ไปพร้อมญาติหรือเพื่อนบ้านประมาณ 7-10 คน ซึ่งรถยนต์เหมาะจะนิยมมากกว่า เนื่องจากสามารถไปถึงที่พักโดยไม่ต้องเปลี่ยนรถ และสามารถขนข้าวสารอาหารแห้งไปได้ ทำให้ประหยัดค่าอาหาร และส่วนใหญ่กลุ่มที่มาด้วยกันจะเช่าบ้านอยู่รวมกัน และการไปขายแต่ละครั้งจะมีรายได้ประมาณ 5,000 - 8,000 บาทต่อคน

อย่างไรก็ตามถึงแม้รายได้จากการขายลอตเตอรี่จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทำให้มี

ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทางด้านวัตถุ แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบในหลายด้าน ได้แก่ (1) ปัญหาครอบครัว พบการหย่าร้างเพิ่มขึ้นทุกปี จากการสำรวจ พบว่า ในปี พ.ศ. 2555 - 2557 มีครอบครัวหย่าร้าง 2,3,4 ครอบครัว⁷ ตามลำดับ สาเหตุเกิดจากภรรยาที่ไปขายลอตเตอรี่ พบคนรักใหม่ซึ่งเป็นคนในกลุ่มที่ขายลอตเตอรี่ด้วยกัน หรือฝ่ายชายที่อยู่บ้านมีภรรยาใหม่ ขณะที่ภรรยาไปขายลอตเตอรี่ เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก เด็กวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 17 ปีตั้งครกอันไม่พึงประสงค์ 3 ราย⁸ เพราะพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลบุตร เด็กวัยรุ่นเมื่อมีปัญหาขาดที่ปรึกษา และพบวัยรุ่นชาย 6 ราย ที่ต้องเข้าสู่กระบวนการบำบัดยาเสพติดเนื่องจากเพื่อนชักชวน (2) ปัญหาเรื่องหนี้สิน จากการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการลงทุนซื้อลอตเตอรี่ ในระหว่างปี พ.ศ. 2554 - 2557 พบครอบครัวที่มีปัญหานี้สินจำนวน 10 ครอบครัว⁷ เนื่องจากเงินที่ลงทุนซื้อลอตเตอรี่ต้องกู้ยืมจากนายทุน คิดอัตราดอกเบี้ย 10,000 บาทต่อดอกเบี้ย 150 บาท โดยเฉลี่ยผู้ขายจะกู้ววดละ 50,000 บาท จึงต้องจ่ายเงินนายทุน งวดละ 50,750 บาท รายได้จากการขายต้องจ่าย ค่ารถ ค่าอาหาร ค่าที่พักและต้องเหลือกลับมาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว บางงวดขายไม่หมดมีลอตเตอรี่เหลือค้างทำให้ไม่มีเงินคืนนายทุน กลายเป็นภาระหนี้สินและเกิดความเครียดตามมา (3) ปัญหาด้านสุขภาพ โดยเฉพาะผู้ที่มีโรคเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ เกิดภาวะไตวาย 2 คน โรคหลอดเลือดสมอง 1 คน นอกจากนี้ยังพบปัญหาทางด้านสุขภาพจิต เช่น ความเครียดในระดับสูง 3 คน มีภาวะซึมเศร้า 2 คน และต้องรับประทานยาคลายเครียดเป็นประจำ 25 คน⁷ และ (4) ด้านสังคม ผู้ที่มีอาชีพขายลอตเตอรี่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนลดน้อยลง ในช่วงออกไปขายลอตเตอรี่นอกพื้นที่

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนเกิดผลกระทบในการดำเนินชีวิตของประชาชนในตำบลผาบัง สภาพชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่มีอาชีพขาย

โรคเอดส์เข้ามา แต่ยังไม่มีความหมายงานใดสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น และศึกษาคุณภาพชีวิต ของผู้ชายโรคเอดส์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้ชายโรคเอดส์ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิต ในมุมมองของผู้ชายโรคเอดส์เอง เพื่อนำใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มนี้ให้มีความสุขในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิต และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ชายโรคเอดส์

สมมุติฐานการศึกษา

ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ ปัจจัยด้านพฤติกรรม สุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านครอบครัว ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ชายโรคเอดส์ในตำบลผาบิ้ง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาคุณภาพชีวิตในความหมายของความสุข (happiness) ความพึงพอใจในสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน รูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีความสุข ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี^{4,9} โดยมีปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และรายจ่ายต่อเดือน ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพที่เอื้อต่อการดูแลรักษา ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ปัจจัยด้านจิตใจมีน้ำใจโอบอ้อมอารี ปัจจัยด้านครอบครัวมีความรักความผูกพันกับบุคคลในครอบครัว ปัจจัยด้านสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีความปลอดภัยทางด้านชีวิตและทรัพย์สิน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสามารถในการบริหารรายรับ รายจ่ายในครอบครัวได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (correlation study) ประชากรเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพชายโรคเอดส์เป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม มานานมากกว่า 5 ปี มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในตำบลผาบิ้ง และยินดีให้ข้อมูล จำนวน 315 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 194 คน จากสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร กรณีทราบขนาดของประชากร¹⁰ ได้กลุ่มตัวอย่าง 157 คน ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยสูตรเป็นตัวอย่างขั้นต่ำไม่ควรน้อยกว่าที่กำหนด และเพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 24¹¹ จึงมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 194 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลากรายชื่อผู้ที่มีอาชีพชายโรคเอดส์ทั้งหมด สุ่มโดยไม่ใส่คืน (sampling without replacement) จนได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ จำนวน 194 คน และหากกรณีรายชื่อที่หยิบขึ้นมาได้ ไม่อยู่บ้านหรือเป็นบุคคลที่ไม่ยินยอมในการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาจะทำการสุ่มใหม่โดยวิธีการเดิมจนกว่าจะได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือในการศึกษา เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนบุตร อาชีพหลัก อาชีพเสริม ประสบการณ์การชายโรคเอดส์ การมีกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือชีวิต รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของทุกคนในครอบครัว เงินออมในปัจจุบัน หนี้สินรวมปัจจุบัน ที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง

ส่วนที่ 2 ภาวะสุขภาพของผู้ชายโรคเอดส์ ได้แก่ ประวัติการมีโรคประจำตัว โรคประจำตัว อาการปวดบั่นเอวจากเดินชายโรคเอดส์ การได้รับอุบัติเหตุระหว่างการชายโรคเอดส์ การรับประทานยาคลายเครียดและสถานบริการสุขภาพที่รับยาคลายเครียด

รวมทั้งน้ำหนัก ส่วนสูง ดัชนีมวลกายและเส้นรอบเอว ที่ผู้วิจัยเป็นผู้ลงข้อมูล

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้ขายลอตเตอรี่ ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพ ปัจจัยด้านจิตใจ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จำนวน 28 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating Scale) 5 ระดับ การให้คะแนนเริ่มจากข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงเลย = 1 คะแนน ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงเป็นส่วนน้อย = 2 คะแนน ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงเป็นบางส่วน = 3 คะแนน ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงมากเป็นส่วนใหญ่ = 4 คะแนน และข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด = 5 คะแนน โดยมีคำถามเชิงลบทั้งหมด 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 3, 4, 11, 17, 18, 19, 20

ส่วนที่ 4 แบบวัดระดับคุณภาพชีวิต โดยประยุกต์จาก HAPPINOMETER (ปรอทวัดความสุข) ของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล¹²⁻¹³ แบบวัดประกอบด้วยข้อคำถาม 8 มิติ ได้แก่ สุขภาพดี ผ่อนคลายดี น้ำใจดี จิตวิญญาณดี ครอบครัวดี สังคมดี ใฝ่รู้ดีและสุขภาพเงินดี จำนวน 17 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ 1.น้อยที่สุด 2.น้อย 3.ปานกลาง 4.มาก และ 5.มากที่สุด การแปลผลระดับคุณภาพชีวิต แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ คุณภาพชีวิตระดับไม่ดี คะแนนอยู่ระหว่าง 0.00 – 24.99 คุณภาพชีวิตระดับปานกลาง คะแนนอยู่ระหว่าง 25.00 – 49.99 คุณภาพชีวิตระดับดี ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 50.00 – 74.99 และคุณภาพชีวิตระดับดีมาก ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 75.00 – 100.00

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ค่า Content Validity Index (CVI) ของแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่

เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ได้เท่ากับ .82 เมื่อนำไปทดลองใช้กับผู้ขายลอตเตอรี่ในเขตตำบลใกล้เคียงที่มีบริบทชุมชน วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกับตำบลผาบ้ง จำนวน 30 คน เมื่อนำมาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยง .86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมรายชื่อผู้ขายลอตเตอรี่ทั้งหมดในพื้นที่และขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน ตำบลผาบ้ง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย แจ้งวัตถุประสงค์และระยะเวลาในการเก็บข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ทำการสุ่มตัวอย่างโดยการจับสลากรายชื่อผู้ขายลอตเตอรี่ โดยไม่ใส่คืนจำนวน 194 คน นัดหมายกลุ่มตัวอย่างตามรายชื่อแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัยและรายละเอียดตามแบบชี้แจงอาสาสมัคร สอบถามความสมัครใจพร้อมเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยในการร่วมการวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลภาวะสุขภาพ และระดับคุณภาพชีวิต วิเคราะห์ด้วยการคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านภาวะสุขภาพกับระดับคุณภาพชีวิต วิเคราะห์ด้วยการหาค่าทดสอบไคสแควร์ (*chi-square test*) 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพ ปัจจัยด้านจิตใจ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านเศรษฐกิจ กับคุณภาพชีวิตของ

ผู้ชายโรคไตเรื้อรังด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (*correlation coefficient of Pearson*)

จริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE 572282 ลงวันที่ 23 เดือน มกราคม พ.ศ. 2558 ผู้วิจัยได้ยึดหลักให้ผู้ให้ข้อมูลมีความปลอดภัย ดำรงไว้ซึ่งหลักความเคารพในบุคคล หลักผลประโยชน์และหลักความยุติธรรม

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 74.2 มีอายุต่ำสุด 22 ปี อายุสูงสุด 77 ปี อายุเฉลี่ย 48.11 ปี ($SD = 9.26$) มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 89.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 46.4 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมและชายโรคไตเรื้อรังเป็นอาชีพหลักร้อยละ 66.5 และร้อยละ 31.5 ตามลำดับ และประกอบอาชีพชายโรคไตเรื้อรังเป็นอาชีพเสริม ร้อยละ 71.7 โดยเฉลี่ยประกอบอาชีพชายโรคไตเรื้อรังมานาน 13.6 ปี ร้อยละ 38.7 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว 5,000 - 10,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 39.7 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว จำนวน 5,000 - 10,000 บาท และร้อยละ 9.8 มีเงินออมมากกว่า 100,000 บาท อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93.8 ที่มีหนี้สิน และร้อยละ 55.7 มีหนี้สินมากกว่า 100,000 บาท

2. ภาวะสุขภาพของผู้ชายโรคไตเรื้อรังพบว่ามากกว่า 1 ใน 3 (ร้อยละ 36.5) มีโรคประจำตัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 57.8) โรคเบาหวาน (ร้อยละ 22.5) และโรคอื่นๆ (ร้อยละ 15.5) เช่น โรคคอพอกเป็นพิษ โรคมะเร็งลำไส้ โรคหนังแข็ง เป็นต้น ในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่

ผ่านมา กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 52 มีอาการปวดบั้นเอวหรือปวดขาหลังการเดินชายโรคไตเรื้อรัง ร้อยละ 85.1 มีอาการปวดมานาน 1-5 ปี และร้อยละ 19.4 มีอาการปวดที่เรื้อรังมานานมากกว่า 5 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 1 มีประวัติการเกิดอุบัติเหตุขณะไปชายโรคไตเรื้อรัง เช่น หกล้ม โดนรถจักรยานยนต์เฉี่ยวชน และสุนัขกัด เป็นต้น และมีภาวะดัชนีมวลกายมากกว่า 23 กิโลกรัม/เมตร² ถึงร้อยละ 78.4

3. ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพของผู้ชายโรคไตเรื้อรัง ผู้ชายโรคไตเรื้อรังประเมินตนเองว่าในแต่ละวันรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ และตรงเวลา ร้อยละ 19.1 และ ร้อยละ 27.3 ตามลำดับ ช่วงชายโรคไตเรื้อรังรับประทานอาหารเช้าวันเพียงร้อยละ 13.9 แต่ดื่มเครื่องดื่มประเภทชา กาแฟ เครื่องดื่มบำรุงกำลังถึงร้อยละ 32.4 และร้อยละ 63.4 สามารถนอนหลับได้อย่างน้อยวันละ 6-8 ชม.

4. ปัจจัยด้านจิตใจ พบว่า ผู้ชายโรคไตเรื้อรังรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและต่อครอบครัว ในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 81.5 และ 94.9 ตามลำดับ มีความภูมิใจมากถึงมากที่สุดในการอาชีพชายโรคไตเรื้อรัง ร้อยละ 78.3 และรู้สึกมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 70.6 อย่างไรก็ตามพบว่า การชายโรคไตเรื้อรังทำให้เกิดความเครียดในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 23.7

5. ปัจจัยด้านครอบครัว ผู้ชายโรคไตเรื้อรัง ร้อยละ 90.2 ให้ความเห็นว่า ครอบครัวของตนมีความรักใคร่กันดี ร้อยละ 89.7 และ ร้อยละ 84.1 คิดว่าครอบครัวของตนให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และให้การสนับสนุนการประกอบอาชีพชายโรคไตเรื้อรังในระดับมากถึงมากที่สุด ตามลำดับ และมีเพียงร้อยละ 15 ที่คิดว่าการชายโรคไตเรื้อรังทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวน้อยลง

6. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ผู้ชายโรคไตเรื้อรัง ร้อยละ 64 ให้ความเห็นว่า การเดินทางไปชายโรคไตเรื้อรังมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุเล็กน้อยหรือไม่มีเลย

ร้อยละ 42.3 และร้อยละ 41.8 เห็นว่าที่พักระหว่างไปขายลอตเตอรี และสถานที่ที่ขายมีความเสี่ยงต่อชีวิต และทรัพย์สินน้อย ตามลำดับ

7. ปัจจัยด้านสังคม ผู้ขายลอตเตอรี ร้อยละ 50 เห็นว่าบุคคลที่ไปขายลอตเตอรีด้วยกัน มีการช่วยเหลือกันดีมาก และร้อยละ 56.7 จะได้รับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้องหรือ เพื่อนบ้านทุกครั้ง ที่ร้องขอ

8. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผู้ขายลอตเตอรี ร้อยละ 86.6 เห็นว่าการขายลอตเตอรีทำให้มีเงินออมเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 91.8 มีกำลังซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น และร้อยละ 98.5 เห็นว่าการขายลอตเตอรีทำให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

9. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ขายลอตเตอรี ส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตในระดับดี ร้อยละ 86.6 รองลงมาคือคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง ร้อยละ 12.9 และมีคุณภาพชีวิตในระดับดีมาก ร้อยละ 0.5 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ขายลอตเตอรีในตำบลผาบัง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ($n=194$)

ระดับคุณภาพชีวิต	ระดับคะแนน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ระดับไม่ดี	0.00 – 24.99	0	0.0
ระดับปานกลาง	25.00 – 49.99	25	12.9
ระดับดี	50.00 – 74.99	168	86.6
ระดับดีมาก	75.00 – 100	1	0.5
Mean = 56.98 คะแนน S.D.= 6.39 คะแนน Min = 40 คะแนน Max = 80 คะแนน			

Mean = 56.98 คะแนน S.D.= 6.39 คะแนน Min = 40 คะแนน Max = 80 คะแนน

10. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ขายลอตเตอรี

10.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ขายลอตเตอรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อาชีพหลัก ($\chi^2 = 235.895, p = .0001$) ประสบการณ์ในการขาย

ลอตเตอรี ($\chi^2 = 654.122, p = .008$) รายได้ต่อเดือน ($\chi^2 = 156.618, p = .014$) รายจ่ายต่อเดือน ($\chi^2 = 153.595, p = .021$) จำนวนเงินออม ($\chi^2 = 187.456, p = .021$) และหนี้สิน ($\chi^2 = 194.193, p = .009$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตของผู้ชายลดเตอรีในตำบลผาบิ้ง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ($n = 194$)

ปัจจัยส่วนบุคคล	χ^2	df	p-value
เพศ	42.245	30	.068
อายุ	1271.839	1200	.073
สถานภาพสมรส	63.026	120	1.000
ระดับการศึกษา	144.178	180	.977
จำนวนบุตร	17.487	30	.966
อาชีพหลัก	235.895	90	.0001***
อาชีพเสริม	91.560	90	.434
ประสบการณ์	654.122	570	.008**
รายได้ต่อเดือน	156.618	120	.014*
รายจ่ายต่อเดือน	153.595	120	.021*
เงินออม	187.456	150	.021*
หนี้สิน	194.193	150	.009**

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

10.2 ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ ที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ชายลดเตอรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การมีโรคประจำตัว ($\chi^2 = 221.126, p = .0001$) ประวัติการเกิดอุบัติเหตุ

ขณะไปขายลดเตอรี ($\chi^2 = 44.708, p = .041$) และภาวะดัชนีมวลกาย ($\chi^2 = 4604.164, p = .020$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะสุขภาพกับคุณภาพชีวิตของผู้ชายลดเตอรีในตำบลผาบิ้ง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ($n = 194$)

ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ	χ^2	df	p-value
โรคประจำตัว	221.126	150	.0001**
อาการปวดบั้นเอว/ ปวดขา	25.633	30	.694
ประวัติการเกิดอุบัติเหตุ	44.708	30	.041*
ภาวะดัชนีมวลกาย	4604.164	4410	.020*

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

10.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้ชายลดเตอรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมสุขภาพ ($r = .226, p = .002$) ด้านจิตใจ ($r = .194,$

$p = .007$) ด้านครอบครัว ($r = .260, p = .0001$) ด้านสิ่งแวดล้อม ($r = .151, p = .036$) และด้านเศรษฐกิจ ($r = .251, p = .0001$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยรายด้านกับคุณภาพชีวิตของผู้ชายโรคไตในตำบลผาบิ้ง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ($n = 194$)

ปัจจัย	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (r)	p-value
ด้านพฤติกรรมสุขภาพ	.226	.002**
ด้านจิตใจ	.194	.007**
ด้านครอบครัว	.260	.0001***
ด้านสิ่งแวดล้อม	.151	.036*
ด้านสังคม	.141	.050
ด้านเศรษฐกิจ	.251	.0001***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

การอภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ชายโรคไตในตำบลผาบิ้ง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลยส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตระดับดี ร้อยละ 86.6 ทั้งนี้จะเป็นผลมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการขายลอตเตอรี่ ครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นทำให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเองที่สามารถหารายได้มาจุนเจือครอบครัว มีครอบครัวที่รักใคร่กันดี และได้อาศัยอยู่ในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จึงทำให้มีความรู้สึกพึงพอใจต่อชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะป่วยมีโรคประจำตัวหรือมีอาการปวดขา ปวดเอวจากการเดินขายลอตเตอรี่ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ชายลอตเตอรี่ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านจิตใจ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ ด้านพฤติกรรมสุขภาพ และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่าผู้ชายลอตเตอรี่ในตำบลผาบิ้งส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักมีรายได้เป็นรายปี จึงต้องมีอาชีพขายลอตเตอรี่เป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวสำหรับใช้จ่ายในชีวิตประจำวันในแต่ละเดือน มีเงินออมและมีเงินใช้หนี้ ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสมาชิกในครอบครัว จากสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมทำให้ผู้ชายลอตเตอรี่เกิดความรู้สึกมี

คุณค่าในตัวเอง และมีจิตใจที่เข้มแข็งที่จะต่อสู้กับปัญหาในชีวิต จึงเกิดเป็นความสุขและพึงพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่า ครอบครัวของผู้ชายลอตเตอรี่ที่มีความรักความผูกพันกันมาก ย่อมส่งผลต่อความสุขในครอบครัว จึงทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามมา¹⁴

ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า การมีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตเนื่องจากวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ชายลอตเตอรี่ต้องเดินขาย หรือขี่รถจักรยานกลางแดดเกือบตลอดเวลา ทำให้มีอาการเหน็ดเหนื่อย การดื่มเครื่องดื่มเย็นๆ ที่มีรสหวาน เช่น กาแฟเย็น น้ำหวาน น้ำอัดลม ช่วยทำให้ง่ายต่อการดื่มน้ำ แต่กลับส่งผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ป่วยเบาหวาน เกิดภาวะแทรกซ้อนตามมา นอกจากนี้การขายลอตเตอรี่ที่ต้องเคลื่อนไหวร่างกายในระยะเวลาสั้นๆ จนรู้สึกเหนื่อย¹⁵ ย่อมส่งผลต่อระดับน้ำตาลในเลือด ระดับความดันโลหิต¹⁶และบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ เช่น รถยนต์ชน หรือรถล้มได้ เมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถไปขายลอตเตอรี่ได้ ส่งผลต่อรายได้ เกิดปัญหาด้านการเงิน ย่อมกระทบต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว และเกิดเป็นความเครียด เป็นผลให้มีความสุขในชีวิตขณะนั้นลด

นัยลง

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าเมื่อไปขายลอตเตอรี่นอกพื้นที่ การเดินทางมีความปลอดภัย เพื่อนๆ ช่วยเหลือกันเมื่อมีปัญหา สถานที่พักมีความสะอาดถูกสุขลักษณะ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลให้ผู้ขายลอตเตอรี่มีความสุข และพึงพอใจต่อการประกอบอาชีพนี้ ทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุข

คุณภาพชีวิตของผู้ขายลอตเตอรี่ในตำบลพาบึงอยู่ระดับได้ ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างในการประกอบอาชีพเพื่อให้ชีวิตมีความสุข ในสถานการณ์ที่ต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นในการดำรงชีวิต ผู้ขายลอตเตอรี่เองต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ครอบครัวและชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ดูแลซึ่งกันและกัน การเดินทางและสถานที่ขายต้องมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ขายลอตเตอรี่ทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำใช้ข้อมูลจากการวิจัยนี้ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มผู้ขายลอตเตอรี่ให้มีความสุขในชีวิต รวมถึงพัฒนาแนวทางในการจัดการปัญหาด้านสุขภาพ ทั้งในด้านการสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ขายลอตเตอรี่ที่ภาวะโรคเรื้อรัง และกลุ่มเสี่ยง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์สาขาวิชาการพยาบาลชุมชนทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ผู้วิจัยมีวิชาความรู้สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับชุมชนและขอบคุณครอบครัวที่ดูแลให้ความรัก ด้วยดีตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

1. Chanchai A. How to practice meditation. Pathumthani: Offset; 2014. (in Thai)
2. Susniene D, Jurkauskas A. The concepts of quality of life and happiness-correlation and differences. In: Inzinerine Ekonomika-Engineering Economic; 2009. 3, 58-66.
3. Farmers in Nonphayom sub-district Chonnabot district Khon Kaen Province. [An Independent Study report for the Master of Nursing Science in Community Nursing]. Khon Kean: Khon Kean University; 2010. (in Thai)
4. Srimuang P. The factor analysis of quality of life of person aged 45 years and older in Klong Si Sub-district, Klong Luang District, Pathum Thani Province. Journal of Public Health 2012; 42(1): 40-53. (in Thai)
5. Viwat V. Green and happiness society with sufficiency economy. Nonthaburi: pimdee; 2007. (in Thai)
6. Wangsaphung Health District. Report lottery vendors in wangsaphung district 2556. Loei: Wangsaphung Health District; 2556. (in Thai)
7. Nakae Tambon health promoting hospital. survey health status 2557. Loei: Nakae Tambon Health Promoting Hospital; 2014 (in Thai).
8. Nakae Tambon health promoting hospital. report 1-10 3/2557. Loei: Nakae Tambon Health Promoting Hospital; 2014(in Thai).
9. Buapun P. Concepts and theories of development from material wealth to the wellbeing of nation . Khon kean: Khon kean University; 2013 (in Thai).
10. Aroon C. Biostatistics. Khon kean: Klang nanawittaya; 2008 (in Thai).

11. Varoll P. Applied statistics for social science research. Bangkok: Sureewittayasan; 2010 (in Thai).
12. Sirinan K, Kanjana T, Chalempoon J, Jaramporn H. Quality of life, Work and happiness. Nakornphatum: Institute for population and social research. Mahidol University; 2013 (in Thai).
13. Sirinan K, Kanjana T, Suporn J, Chempon S. HAPPINOMETER. Nakornphatum: Institute for population and social research. Mahidol University; 2013 (in Thai).
14. Supakit W. Quality of life of the pedicab drivers in Phitsanulok Municipality.[Master Degree of Arts]. Phitsanulok: Naresuan University; 2012. (in Thai)
15. Piyapat D. Exercise in elderly. In: Phasert A, editors, Health problem in elderly and prevention. 4th ed. Bangkok: Union creation; 2013. P399-421 (in Thai).
16. Diabetes Association of Thailand. Clinical practice guideline for diabetes 2014. Bangkok: Aroon printing; 2014. (in Thai).